

Verslag Rondetafelgesprek Kunsten '92, maandag 17 juni 2013, Amsterdam Museum, Amsterdam

Aan een volle Amsterdamse tafel werpt Kunsten '92-voorzitter Jet de Ranitz als eerste de vraag op hoe men aankijkt tegen de Visiebrief van minister Jet Bussemaker. Iedereen is het er over eens dat de mentaliteitsverandering ten opzichte van staatssecretaris Zijlstra een verademing is. Dat neemt niet weg dat de aanwezigen ook nog wel wat zorgpuntjes zien. Zo merken Viktorien van Hulst (Toneelgroep Amsterdam) en Mariël Voogel (Creative MV) op dat creatieve industrie door de minister wordt gezien als iets dat los staat van de autonome kunst. "Hij wordt ingezet voor technologische ontwikkelingen en minder voor het scheppen van creativiteit."

Paul Spies (Amsterdam Museum) merkt op dat vooral het beleid bij gemeenten nog niet op orde is. Daar moet Kunsten '92 op doorpakken. Het gevaar is dat tegen de rehabilitatie van kunst op landelijk niveau in, diezelfde kunst op gemeentelijk niveau als linkse hobby gezien blijft worden. Ook bij provincies die nog wel een paar taken hebben op het gebied van cultuur, moet het belang van kunst tussen de oren komen. En dan schort ook nog wel het een en ander tussen de afstemming tussen de verschillende overheden.

Guikje Roethof van de Amsterdamse Kunstraad wijst erop dat Amsterdam een nogal atypische gemeente is. Amsterdam zette zich af tegen het Zijlstra-beleid. "Toen er zoveel werd weggemaaid, hebben wij als Kunstraad geprobeerd in het middensegment zo veel mogelijk overeind te houden in de hoop dat er ooit weer betere tijden aan zouden breken. Er was ooit een traditionele verhouding tussen Rijk en gemeenten. Die is verstoord."

Ook belangrijk is dat er gekeken wordt naar de manieren waarop meer private financiering mogelijk is. Aan de ene kant worden daar nu grote stappen gemaakt en nieuwe relaties gelegd tussen bedrijven en instellingen. Aan de andere kant zijn die nog te vaak te projectmatig en nog te weinig structureel. Kunsten '92 zou een bemiddelende rol kunnen spelen en met verschillende partijen van gedachten kunnen wisselen over de kansen in de private sector, zo is het gevoel. Sophie Lambo (Internationaal Danstheater): "Als je private financiering in het systeem wil verankeren, dan moet je elkaar daarin ondersteunen en helpen als overheid en sector. De politiek moet zich realiseren dat het belangrijk is dat daarin samen wordt opgetrokken. Er moet een gat gedicht worden naar een publiek om uit te leggen waarom ons werk belangrijk is. Door een relatie aan te gaan met het bedrijfsleven laat je zien dat je een groter maatschappelijk belang hebt."

Thessa Syderius (Gemeente Haarlemmermeer) vindt dat de overheid inderdaad moet beseffen dat ondernemerschap hand in hand gaat met goed opdrachtgeverschap van de gemeente. "De gemeente rekent vooral streng af op producten, terwijl ondernemerschap juist ruimte vraagt. Dat vraagt om nieuwe spelregels die zo duidelijk zijn dat het ook makkelijker wordt om die ruimte te geven." Andere gemeenten delen die visie. Zo vertelt Sanne Manders van de gemeente Bergen op Zoom dat zij bij het opstellen van de nieuwe cultuurvisie ook bedrijfsleven en sponsors betreft om zo samen op te kunnen trekken en niet langs elkaar heen te werken.

Om als gemeente, bedrijfsleven en culturele sector zo samen te kunnen werken, is er ook een andere definitie nodig van cultureel ondernemerschap. Dat gaat nu teveel over publiekscijfers en extra inkomsten, vinden de aanwezigen. Paul Spies (Amsterdam Museum): "Commercieel ondernemen gaat over kassa-inkomsten. Cultureel ondernemen gaat over niet-commerciële activiteiten en over de maatschappelijke rol die je als instelling hebt. Wat zijn beoogde resultaten van de investeringen die ik van mijn subsidie doe? Daar wil ik afspraken over maken met de gemeente, omdat ik zowel commercieel als maatschappelijk bezig ben. Ik wil met hen prestatieafspraken maken over wat ik met welk geld doe. Daar kan je dan op geëvalueerd en op afgerekend worden. Maar het wegen van die afspraken is een probleem, omdat er geen harde cijfers over zijn." Guikje Roethof (Amsterdamse Kunstraad) vertelt dat er in Amsterdam nu een *taskforce* cultureel ondernemerschap is die

inventariseert waar cultureel ondernemers tegenop lopen. “We willen de gemeente adviseren om ondernemers de ruimte te geven. Maar dat betekent deregulering en dan loop je al snel op blokkades bij ambtenaren.”

De vraag is, zo wordt treffend samengevat, hoe je van een afrekencultuur naar een rekenschapcultuur kunt komen. De ontwikkelingen binnen het veld gaan zo snel dat je als overheid en instelling voortdurend met elkaar in gesprek moet blijven. En het moet de overheid duidelijk worden dat er nooit echt sprake kan zijn van marktwerking. Dat cultuur altijd duurder zal zijn, dan wat er aan de kassa wordt afgerekend. Inge van der Vlies: “Als de sector weer draagvlak wil krijgen in de maatschappij, dat moet je het daar met de overheid over hebben: hoe weeg je de maatschappelijke resultaten van cultuur? Dan kun je je identiteit als instelling weer voorop stellen en trots laten zien: dit is mijn instelling en dit betekenen wij voor de maatschappij.”

Met zo’n verhaal kun je ook naar het bedrijfsleven stappen, weet Marco Gerris van ISH. “Vervolgens kun je samen uitvinden of je ook met dat bedrijf samen een verhaal kunt vertellen. Er komen veel instellingen kijken hoe wij die gesprekken aangaan met bedrijven. Maar ik weet de oplossing ook niet precies. Want het is een continu zoeken naar de connecties die je met je partners in het bedrijfsleven hebt.”

Viktorien van Hulst (Toneelgroep Amsterdam) vertelt dat haar gezelschap via netwerken rond voorstellingen het verhaal van de instelling bij een groter publiek probeert te krijgen. Mensen komen graag mensen tegen, dus daar kun je als instelling gebruik van maken door een netwerk op te bouwen van vaste bezoekers die met elkaar optrekken. Van Hulst: “Je hebt zo 100 man in de zaal. De vraag is, hoe hou je die mensen bij je.” Vevi van der Vliet (ISH): “Via die netwerken hou je inderdaad een gesprek gaande en die dialoog is de voorwaarde voor draagvlak. Een gesprek tussen publiek en instelling moet twee kanten opgaan.”

Guikje Roethof (Amsterdamse Kunstraad): “De vraag is: hoe ga je dat verhaal van de kunsten veranderen. De term cultuursubsidies heeft nu een slecht imago. Kunstenaars zijn sukkels die maar wat zitten te prutsen. Tegen een architect wordt heel anders aangekeken, terwijl die er ook vaak gekomen is via opdrachtgeverschap van de overheid. Kunst moet ook weer als een investering worden gezien. Als je dat kan veranderen, ben je al een heel eind, en daar ligt wel een taak voor Kunsten ’92.”

Dan is het ook van belang, denkt Paul Spies (Amsterdam Museum) dat instelling weer bij iedereen bekend zijn. Ook bij hen die geen kaartje kopen. En vooral ook bij het bedrijfsleven. Hannah Roelofs (Het Dramaturgiebureau): “Mensen willen niet alleen een ontmoeting bij een instelling, mensen willen betrokkenheid van die instelling. Bijvoorbeeld: de plekken waar amateurs serieus worden genomen als medemakers, die lopen het best, omdat ze er meer zijn dan een mailinglijst.”

De vraag van Jet de Ranitz is vervolgens wat er verder nog op tafel zou moeten komen. Verschillende onderwerpen komen kort voorbij, zoals de zorgen over een nieuwe bezuinigingsronde bij diverse gemeenten en de afstemming van de lobby op het gebied van de podiumkunsten. Daar is haast bij, want in november komt de minister met een visie komt op het vermeende vraag-aanbod-probleem in de podiumkunsten.

Een ander onderwerp is de Publieke Omroep die ook een rol zou kunnen spelen als het gaat om cultuureducatie. Paul Spies (Amsterdam Museum): “Het is heel verstandig dat er meer aandacht wordt besteed aan cultuureducatie. Maar het zou verstandig zijn van de overheid om ook de mogelijkheden op het gebied van televisie daarbij te betrekken. Wij ondersteunden de serie over de Gouden Eeuw en daardoor schoten de bezoekerscijfers omhoog. Kortom: geef ons meer zendtijd.”

Viktorien van Hulst (Toneelgroep Amsterdam): “Ik weet dat de Publieke Omroep erg zit te wachten op ideeën uit de culturele sector die een groot publiek kunnen aanspreken.”

Tot slot doen Marco Gerris (ISH) en Paul Spies (Amsterdam Museum) nog een oproep. Gerris vraagt zich af waarom de overleggen tussen instellingen en bedrijfsleven niet wat groter worden aangepakt. Bijvoorbeeld een gesprek met alle musea over sponsoring en daar dan allemaal bedrijven bij uitnodigen. Spies gaat nog een stapje verder. Hij pleit voor een jaarbeurs waarin heel cultureel Nederland zich kan tonen. Niet aan vakgenoten, maar aan het publiek. Spies: “Die vakgenoten zie ik al vaak genoeg.”